

Jan Høgelund

Seniorforsker

Cand.polit., ph.d.

Email: jh@sfi.dk

Det danske arbejdsmarked er godt forberedt til globalisering

Konkurrencen fra lavtlønslande har hidtil ikke haft alvorlige negative konsekvenser for danske lønmodtagere. Men der er behov for at være klædt på til at håndtere en øget konkurrence fra lande med lave lønninger.

Peter Pico Geerdsen, Jan Høgelund og Mona Larsen: Lukning og indskrænkning af virksomheder. Konsekvenser af globalisering. Socialforskningsinstituttet 04:20. 90 sider.

Pris 70,- kr. inkl. moms. ISBN 87-7487-765-8.

Globalisering nævnes ofte som en stor udfordring for det danske samfund; uanset hvad vi gør, vil globalisering betyde, at danske arbejdspladser flytter til udlandet. Enten fordi danske virksomheder flytter en del af produktionen til lande som fx Indonesien og Malaysia med lave lønninger. Eller fordi virksomhederne må lukke eller indskrænke på grund af den øgede konkurrence.

Ikke alvorlige negative konsekvenser af globalisering

Socialforskningsinstituttet har netop udført en undersøgelse, som konkluderer, at konkurrence fra lavtlønslande hidtil ikke synes at have haft alvorlige negative kon-

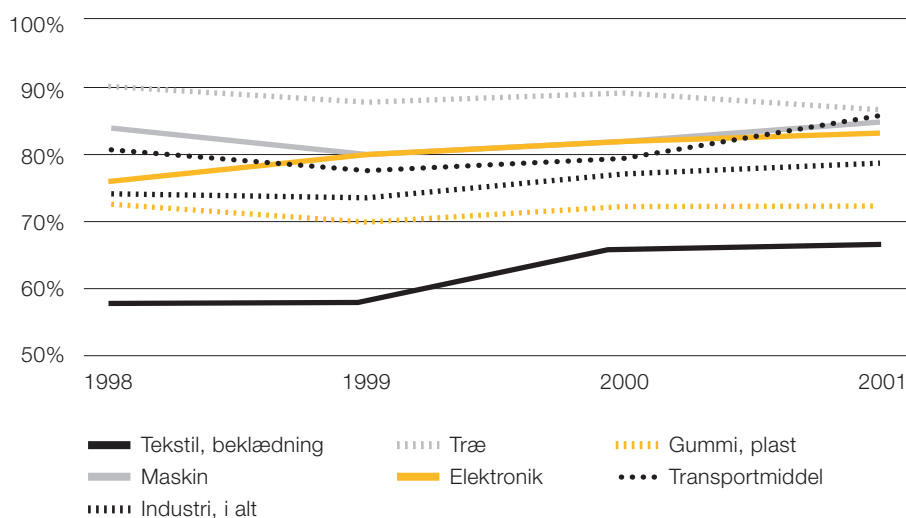
sekvenser for danske lønmodtagere. Der er altså ingen grund til at opstille skræmmebilleder. Det betyder imidlertid ikke, at Danmark kan hvile på laurbærrene. Vi skal fortsat gøre en indsats for at være klædt på til at håndtere en øget konkurrence fra lande med lave lønninger.

Undersøgelsen tager udgangspunkt i industrien, fordi det er der konkurrencen fra lavtlønslande formodes at være størst. Fokus er rettet mod de dele af industrien, som er særlig udsat for denne konkurrence. Hvis der er alvorlige negative konsekvenser af konkurrence fra lavtlønslande for danske lønmodtagere, skulle den vise sig i disse brancher. Lønmodtagere i de konkurrenceudsatte brancher skulle såle-

Figur

Beskæftigelsesgrad for fratrådte fra indskrænkede arbejdssteder med min. 3 års anciennitet i 1997, 1998-2001. Industrien, i alt og særskilt for udvalgte underbrancher.

Procent.

Mona Larsen

Forsker
Cand.oecon., ph.d.
Email: ml@sfi.dk

des fratræde lukkede og indskrænkede virksomheder meget oftere end lønmodtagere i de dele af industrien, som ikke er udsat for konkurrence fra lavtlønslande. Og fratrådte lønmodtagere i de konkurrenceudsatte brancher skulle have sværere ved at komme i arbejde igen.

Kun enkelte dele af industrien hårdt ramt

Analyserne tyder på, at konkurrencen fra lavtlønslande kun har haft begrænsede negative konsekvenser i perioden 1997-2001.

For det første har lønmodtagere i de udsatte dele af industrien ikke større risiko for at fratræde som følge af virksomhedslukninger og indskrænkninger end lønmodtagere i de dele af industrien, som ikke er udsat for konkurrence fra lavtlønslande.

For det andet kommer fratrådte lønmodtagere i de udsatte dele af industrien lige så ofte i arbejde, som lønmodtagere i andre dele af industrien.

For det tredje har fratrådte lønmodtagere i de udsatte dele af industrien stort set den samme lønudvikling, som andre fratrådte lønmodtagere.

Undtagelsen fra dette billede er lønmodtagere i transportmiddelindustrien og tekstil- og beklædningsindustrien. De er hårdere ramt. De har større risiko for at fratræde. Og de har en ringere lønudvikling efter fratrædelse. Fratrådte lønmodtagere i tekstil- og beklædningsindustrien har desuden efterfølgende en svagere tilknytning til arbejdsmarkedet (se figur). Her ser det med andre ord ud til, at globaliseringen i et vist omfang har haft negative konsekvenser. Disse brancher beskæftiger imidlertid kun 6-8 procent af samtlige lønmodtagere i industrien.

Der er dog forbundet en vis usikkerhed med resultaterne. Det anvendte datamateriale gør det således ikke muligt at se, om fratræden i forbindelse med lukninger og indskrænkninger af virksomheder rent faktisk skyldes konkurrence fra lavtlønslande. Eller om andre forhold, som fx øget indenlandsk konkurrence eller et generelt fald i efterspørgslen efter de varer, som den enkelte virksomhed producerer, er den primære årsag.

Ufaglærte ikke væsentligt mere udsatte end andre grupper

Det anføres ofte, at globalisering især rammer ufaglærte, fordi de varer, lavtlønslandene producerer, især bygger på ufaglært arbejdskraft. Vores undersøgelse bekræfter dette, men tilsyneladende kun i begrænset omfang. Det ser således ud til, at ufaglærte rammes lidt oftere end andre af konkurrence fra lavtlønslande. Det skyldes, at lønmodtagere nederst i stillingshierarkiet lidt oftere end andre stillingsgrupper er beskæftiget i de særligt udsatte brancher, transportmiddelindustri og tekstil- og beklædningsindustri, hvor risikoen for at fratræde generelt er stor. Man skal imidlertid være opmærksom på, at undersøgelsen kun omfatter lønmodtagere med mindst 3 års anciennitet. Vi ved ikke om resultatet vil blive anderledes, hvis lønmodtagere med kortere anciennitet inddrages.

Det danske arbejdsmarked har været tilstrækkeligt fleksibelt

Konkurrence fra lavtlønslande synes alt i alt ikke have haft alvorlige negative konsekvenser for danske lønmodtagere. Hvorfor ikke? En nærliggende forklaring er, at det danske arbejdsmarked har været tilstrækkeligt fleksibelt. Dels er der skabt tilstrækkelig mange nye job til, at fratrådte lønmodtagere i udsatte brancher kan opuges i andre brancher. Dels har fratrådte lønmodtageres fleksibilitet og mobilitet været tilstrækkelig til, at de har kunnet finde andet arbejde. Hvis dette er

rigtigt, synes en del af svaret på fremtidig øget konkurrence fra lande med lave lønninger at være, at vi skal fastholde og udbygge arbejdsmarkedets fleksibilitet. Det kan ske ved på den ene side at sikre efteruddannelse og opkvalificering af arbejdsstyrken. Og på den anden side ved at satse på forskning og udvikling for at sikre den nødvendige jobskabelse.

Om undersøgelsen

Undersøgelsen er finansieret af Danmarks Erhvervsråd. Den omfatter alle lønmodtagere i den private sektor med mindst

3 års anciennitet ansat på arbejdssteder med mindst 6 ansatte. Undersøgelsen ser på lønmodtagere, som fratrådte et arbejdssted, som lukkede eller reducerede medarbejderstaben med mindst 30 procent i 1997-1998.

Disse lønmodtagere er

blevet fulgt i fire år. Rapporten skelner mellem de dele af industrien som er udsat for konkurrence fra lavtlønslande og de dele af industrien, som ikke er udsat for denne konkurrence. De konkurrenceudsatte dele omfatter tekstil- og beklædningsindustrien og transportmiddelindustrien samt anden industri bl.a. legetøj, og i mindre grad træindustrien, gummi- og plastindustrien samt dele af elektronikindustrien. Disse brancher er udsat for konkurrence, fordi danskproducerede varer i høj grad konkurrerer med importerede varer fra lavtlønslande. De ikke-konkurrenceudsatte dele omfatter bl.a. nærings- og nydelsesmiddel, metal, papir og grafik samt kemiskindustri.

